

LLIBRES REBUTS

BRINCAT, Giuseppe / D'AVENIA, Elena (2014): *L'inchiesta marinara a Malta*. Palermo: Centro di Studi filologici e linguistici siciliani, Dipartimento di scienze umanistiche, Università degli studi di Palermo, 126 p.

A l'enquesta marinera sobre Malta, realitzada per Joseph Aquilina el 1969, se suma ara la que han dut a terme Elena d'Avenia, doctoranda d'investigació de la Universitat de Palermo, i Joseph Brincat, professor de lingüística italiana a la Universitat de Malta. La primera ha recollit els materials, transcrits segons el sistema ortogràfic maltès, i el segon n'ha fet la transcripció fonètica i ha traduït a l'italià la informació etnogràfica proporcionada per l'informador, Nazzarenu Cuschier, mestre d'aixa, de 73 anys. El text de l'enquesta, que va durar una setmana, va precedir de sengles estudis introductoris dels autors del llibre (característiques del punt estudiat, concomitàncies i diferències del maltès amb els parlars sicilians, noms metafòrics, etc.). El llibre es clou amb una breu llista de proverbis mariners, dues narracions de l'informador i un apèndix fotogràfic ben nodrit. [Nota del C. de R.]

CASACUBERTA, Josep Maria de (2015): *Encuestas lingüísticas en el Alto Aragón (1922)*. Edición y estudio: Óscar LATAS ALEGRE. Zaragoza: Aladrada ediciones, 207 p.

Publicació de les enquestes fetes el 1922 per Josep M. de Casacuberta a Bielsa, Plan i Chistén (Gistaín) i, acompanyat de Josep Vives, a Ansó i Echo, servint-se del Qüestionari per a l'Atlas Lingüístic de Catalunya, Balears, València, Rosselló i Sardenya, que fou elaborat per Pere Barnils i Antoni Griera. Consta de 2.866 enunciats, que corresponen a 4.700 paperetes. Les preguntes van ser formulades a un sol informador, dels cinc escollits, entre els quals, dues dones, contravenint els criteris de Griera. Només una part d'aquests materials havien estat publicats per Casacuberta i Coromines al *Butlletí de Dialectologia Catalana* (1936), amb 898 entrades presentades per ordre alfabètic, completades amb alguns comentaris de Coromines. Óscar Latas és l'editor dels materials, presentats en grafia aragonesa de base fonètica, que correspon a la transcripció fonètica de l'original; els comentaris redactats en català per Casacuberta són traduïts al castellà. En la Introducció, l'editor explica les activitats filològiques de Casacuberta i de Vives i com aquest dóna compte de referències als parlars vius aragonesos en la seva tesi sobre Fernández de Heredia (1927). [Nota del C. de R.]

GENCHI, Massimo (2016): *Bosco Carbone e Carbonai a Castelbuono. Storia, lingua, cultura*. Palermo: Centro di studi filologici e linguistici siciliani, Dipartimento di scienze umanistiche, Università degli studi di Palermo (L'ALS per la Scuola e il territorio), 224 p.

Monografia molt completa sobre la cultura del carbó i del bosc a Castelbuono (Sicília). Es descriuen les tècniques de la construcció de la carbonera i de la transformació de la llenya en carbó. El lli-

bre comprèn els criteris de transcripció, la bibliografia, nombrosos etnotextos en transcripció fonètica i traducció a l'italià, glossari, un apèndix amb l'*Annuario agrario per l'anno bisestile 1860* de Francesco Palumbo i un altre amb nombroses fotografies, que completen els dibuixos i fotografies que es troben al llarg del text. Un treball modèlic de *Wörter und Sachen*. [Nota del C. de R.]

PALOMA, David (2015): *Personatges convertits en paraules*. Barcelona: Barcanova, 315 p.

Tal com ens assenyala el títol, en aquest llibre es presenta una col·lecció de més de 150 mots catalans que provenen de noms propis, concretament de noms propis de persones, ja sigui persones que han existit o personatges de la literatura o de la mitologia. El llibre s'obre amb un breu pròleg de l'autor i l'índex de mots tractats, i tot seguit s'inicien ja les fitxes encapçalades pel mot català corresponent, així com un comentari, d'una mitjana de pàgina i mitja, que s'estructura en tres paràgrafs: «el personatge», «la paraula» i «la curiositat». El llibre vol ser de divulgació, amb un to marcadament informal, sobretot en l'apartat de «la curiositat», on hi ha anècdotes sobre els objectes o conceptes designats pels mots estudiats i fins i tot opinions de caire informal de l'autor (per exemple, s. v. *batista*, un comentari sobre la utilitat o no dels objectes que hi sol haver en els aixovars dels nadons). Però és el paràgraf dedicat a «la paraula» que posa de manifest el problema sobre el qual volem cridar l'atenció aquí: no existeix per al català un projecte de recerca o una publicació comparable al *Deonomasticon Italicum. Dizionario storico dei derivati da nomi geografici e da nomi di persona* de Wolfgang Schweickard, i, en general, la deonomàstica és una part de la ciència lingüística que no s'ha desenvolupat particularment a casa nostra. El llibre es troba amb la contradicció insalvable de fer divulgació d'uns fets que la ciència pràcticament no ha estudiat, quan precisament la divulgació ho ha de ser d'unes dades que la ciència ha produït prèviament. Segurament, en bastants dels casos que es mencionen, posar en relació el mot català amb el personatge històric és una falsa imatge d'*etimologia remota* i el mot no ha estat creat en català sinó que s'ha pres, ja format, d'una altra llengua. El llibre en dona algunes pistes; si, per exemple, per a la paraula *gardènia* «la primera documentació en un diccionari en català és de l'any 1880» (p. 147) caldria veure de quin diccionari es tracta i d'on procedeix la seva nomenclatura i, segurament, arribaríem a la conclusió que el mot en sí s'ha pres ja format d'una altra llengua i certament no s'ha creat en català sobre el nom del senyor Alexander Garden, com sembla deixar entendre la presentació dels articles, ni potser tan sols s'ha pres directament de la nomenclatura de Linné com proposa el *DCVB*. Si en deixem constància, no és pas en demèrit del llibre sinó per fer evident aquesta llacuna en la lexicologia catalana. [Nota del C. de R.]

PLA, Xavier / MONTERO, Francesc (ed.) (2014): *Cosas vistas, cosas leídas. La edad de oro del periodismo literario en Cataluña, España y Europa*. Kassel: Edition Reichenberger, 319 p.

Aquest llibre, que deu el títol en part a Josep Pla i del tot a la professora Myram Boucharene, és una reelaboració dels textos presentats en un seminari internacional celebrat a la Universitat de Girona el setembre de 2011 i s'inscriu en projectes d'investigació sobre el naixement de l'escriptor-periodista a Catalunya (1909-1936) i sobre l'impacte de la «guerra civil europea» en la figura de l'escriptor-periodista (1914-1945). El lector hi trobarà un conjunt molt interessant de reflexions i d'informacions sobre el periodisme a Europa entre la primera i la segona guerra mundial, que a vegades no es limiten al marc cronològic indicat, sinó que es refereixen d'una manera o d'una altra a tot el segle XX i fins i tot al XXI. No cal dir que una bona part de les contribucions recollides es refereix a Catalunya: Joan Estelrich, Josep Pla, Antoni Rovira i Virgili, Domènec Guansé, Gaziell, Manuel Brunet..., sense oblidar noms més poc coneguts, com el dels periodistes de *La Llumanera de Nova York* o el del misteriós menorquí Sadurní Ximénez. [Nota del C. de R.]

RUFFINO, Giovanni /SOTTILE, Roberto (2015): *Parole migranti tra Oriente e Occidente*. Palermo: Centro di Studi Filologici e Linguistici Siciliani, Palermo [Lingue e Culture in Sicilia: Piccola biblioteca per la scuola/1], 64 p.

Es tracta d'un bell llibret de divulgació dels arabismes del sicilià en relació amb altres territoris de la Romània, dins una col·lecció titulada «Piccola Biblioteca per la Scuola». Es fan set apartats, exemplificats amb diversos vocables que són il·lustrats amb sengles mapes: 1) arabismes propis del sicilià (*gammita* 'canal d'irrigació'); 2) arabismes sicilians que han penetrat al sud i nord de la Península Itàlica (*cubbàita* 'torró de sèsam'); 3) arabismes de Sicília i la Península Ibèrica (*sàia*, cast. *acequia*); 4) arabismes passats d'Àfrica a la Península Ibèrica i d'aquesta a Sicília (*azzalora*, cat. *atzerola*; cat. *atalaiar*, sicilià *taliari*); 5) mots d'origen turc o persa, passats a Sicília, a la Península Ibèrica i potser a tot l'Occident (*tucchièna* 'seient davant la paret d'una cabana'/sicilià *dukkana*/cast. *adoquín*); 6) multiplicitat de punts d'irradiació dels arabismes (*scapeci*, cat. *escabetx*); 7) "Cavalli di ritorno", és a dir, mots que, penetrats en una llengua diferent, després són aollits en la llengua de partida (sicilià *varcocu* 'albercoc', de l'àrab *barquq*, però que remunta al llatí *PRAECOQUUM*). Tanquen el llibre un breu glossari lingüístic i les referències bibliogràfiques. En una exposició de síntesi es comprèn que passen per alt algunes referències al català: falta *aljub* a *gèbbia*, *quintar* a *cantàru*, el topònim *Favara* a *favara*. S'hauria d'haver precisat que el cat. *esfenja* 'bunyol', que correspon al congènere *sfinchia*, és mot antic i poc usat (fins és absent del *Diccionari Alcover-Moll*). [Nota del C. de R.]

THEDE, Max (2011): *La Albufera de Valencia. Estudio del habla y la cultura popular*. Traducció inèdita de Manuel Sanchis Guarner. Estudio y edición: Vicent F. García Perales; Heike Soenneken. Paiporta: Denes, 307 p.

Sanchis Guarner, durant la seva prolífica activitat en el camp de la història i la lingüística, s'havia ocupat de la cultura popular en diverses publicacions (molins de vent mallorquins, barraques valencianes, els vents, la paremiologia), però restava inèdita la seva traducció al castellà de l'obra del romanista alemany Max Thede, *Die Albufera von Valencia. Eine volkskundliche Darstellung* (1933), traducció realitzada durant la seva estada a les presons de Madrid i de València (1940-1941). L'edició ha corregut a càrrec de dos professors de la Universitat CEU Cardenal Herrera, Vicent Garcia Perales i Heike Soenneken, la qual, a més de revisar el text, ha traduït el capítol 8, que restava pendent de traducció. El manuscrit, que es troba a l'Arxiu de la Biblioteca Municipal d'Elx, ha estat objecte de correccions diverses i s'ha cotejat amb una còpia mecanoscrita, com s'explica a la introducció, on, a més, es fa una petita història de la relació de Sanchis amb Thede i es dona compte del deute del *Diccionari català-valencià-balear* amb aquesta obra, que s'enriqueix amb documentació escrita i fotogràfica, reproducció dels dibuixos fets per Sanchis, un índex de noms de lloc i dels mots citats. A la traducció al català (2009) que havia fet Ferran Robles s'afegeix aquesta altra al castellà considerada pel mateix Sanchis «el mejor estudio de etnografía valenciana publicado hasta el presente» [1941]. [Nota del C. de R.]